

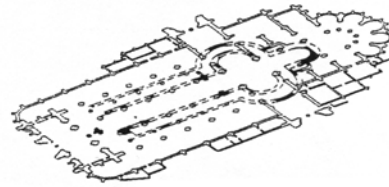
EDUCATIEF: GESCHIEDENIS

Het bouwen van een kathedraal is een werk van lange adem. Het kon daarom jaren duren vooraleer zo'n bouwwerk klaar was.

VAN KAPEL NAAR PAROCHIEKERK

Als vandaag een belangrijk gebouw opgetrokken wordt, legt men meestal de eerste steen om de bouwwerkzaamheden officieel in te luiden. Omdat men dat vroeger niet deed, is het moeilijk om een vast jaartal op het ontstaan van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal te plakken. In het jaar 1096 zou Godfried van Bouillon er zijn komen bidden, net voor hij op kruistocht vertrok. In oude teksten uit de twaalfde eeuw lezen we voor het eerst over een Onze-Lieve-Vrouwekapel in Antwerpen. Het was een Romaanse kapel, omdat dat in die tijd mode was. En in 1124 kreeg de Onze-Lieve-Vrouwekapel een bevordering: ze werd parochiekerk.

Omdat de Onze-Lieve-Vrouwekapel parochiekerk was geworden, kon ze op een extra centje rekenen. Veel rijke families en verenigingen lieten er tegen betaling missen opdragen. Met het geld dat daardoor binnenkwam werd het kerkkoor vergroot, altaren en zijkapellen bijgebouwd. Zo werd de Onze-Lieve-Vrouwekerk beetje bij beetje voller en groter.

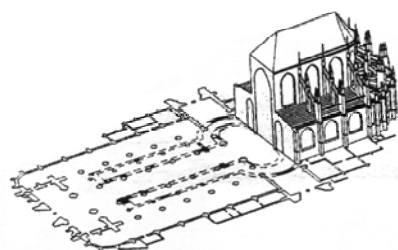
Plattegrond Romaanse kerk

VAN ROMAANSE NAAR GOTISCHE KERK

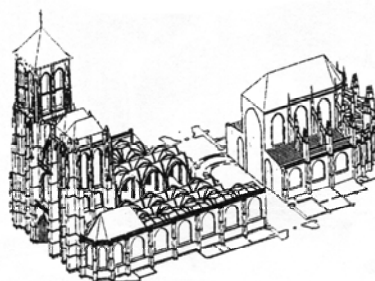
In 1295 besliste de Engelse koning Edward III alle wol via de haven van Antwerpen naar Europa te sturen. Het gevolg daarvan was dat de Antwerpenaren goed hun boterham verdienden. Er kwamen steeds meer mensen in de havenstad wonen en overal in de kerk werden altaren bijgebouwd. Eentje voor Sint Cecilia bijvoorbeeld, of voor de heilige Agatha, Sint Andries, Sint Joos, enz. Ook elke gilde en elk ambacht wilde zijn eigen altaar: de schuttersgilden en de linnenwevers, de timmermannen en de bakkers, de boekhandelaren / kunstschilders... De kerk werd al gauw te klein. Maar er was geld, dus kon er aan bouwen worden gedacht: de oude Romaanse kerk zou vervangen worden door een nieuwe moderne kerk. En 'modern' betekende in die tijd gotisch.

EEN ROMAANSE, GOTISCHE EN RENAISSANCEKERK

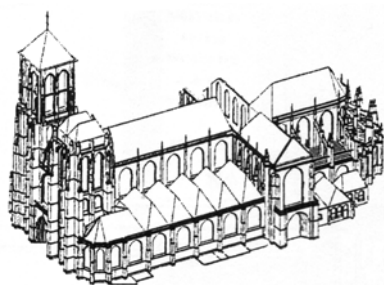
De Onze-Lieve-Vrouwekerk, zoals ze er nu uitziet, werd grotendeels gebouwd tussen 1352 en 1533. Beetje bij beetje bouwde men een nieuwe gotische kerk en beetje bij beetje werd de oude Romaanse afgebroken. Soms ging het werk lekker snel vooruit, maar soms lagen de werken ook helemaal stil, omdat er geen geld meer was of omdat er oorlog was uitgebroken. Gedurende al die jaren werden de plannen altijd wel een beetje veranderd en aangezien een mensenleven veel te kort was om de kerk te voltooien, volgde de ene bouwmeester de andere op. En elke bouwmeester had zo zijn eigen idee over hoe de kerk er moest uitzien. Gedurende al die jaren veranderde geregeld ook de mode. Dat kun je bijvoorbeeld heel goed zien aan de Onze-Lieve-Vrouwetoren, gebouwd tussen 1420 en 1518. Die begint gotisch onderaan en eindigt met een spits die al flink aan de volgende mode doet denken: de renaissance.

ca. 1413

ca. 1475

ca. 1492

VAN KERK NAAR KATHEDRAAL

In 1521 begon men opnieuw te verbouwen aan de kerk, maar daar kwam in 1533 plots een einde aan: de Onze-Lieve-Vrouwekerk stond in brand. Het hele dak zakte in elkaar en viel op de kerkvloer. Daar bleef het nog dagenlang nasmeulen. De stenen pijlers werden door de hitte zwaar beschadigd. Zestig altaren gingen in de vlammen op en de zuidertoren (= de kleine toren) brandde volledig uit. Een jaar later begon men een nieuw dak voor de kerk te maken. De zuidertoren werd niet meer hoger gemaakt en langzaam maar zeker begonnen de gilden en de ambachten nieuwe altaren te bouwen. In 1559 waren de sporen van de brand bijna allemaal uitgewist en kreeg de Onze-Lieve-Vrouwekerk de titel van kathedraal. De kerk van nu ziet er aan de buitenkant nog grotendeels uit als die van toen.

FRANSE REVOLUTIE

Nog één keer kwam de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal echt in gevaar. Dat was tijdens de Franse Revolutie (1789-1799), toen de Fransen hier heer en meester waren. Ze sloten de kloosters en verkochten al hun bezittingen. Parochies werden afgeschaft. In die tijd was Jan Blom stadsbouwmeester van Antwerpen. Hij kreeg van de Fransen opdracht om een plan van de kathedraal te tekenen en uit te rekenen hoeveel het zou kosten om ze af te breken. Maar omdat Jan Blom opzettelijk langzaam werkte en zich af en toe ziek meldde, ging de Franse Revolutie voorbij zonder dat er aan de kathedraal geraakt werd.

Bron: Musschoot, D (1995) *Kom maar binnen. Welkom in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal van Antwerpen*, Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen, Gent